

Riina Heinimäki
14.9.2023

Energiavirasto
kirjaamo@energiavirasto.fi

Asia: 3128/000002/2023, Lausuntopyyntö Energiaviraston määräyksestä sähkön myyntiä ja sähkön jakelua koskevien laskujen erittelystä

Energiateollisuus ry:n lausunto sähkön myyntiä ja sähkön jakelua koskevien laskujen erittelystä annetusta määräyksestä

Energiateollisuus ry (ET) kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta. Esitämme kantanamme seuraavaa.

Järjestelmämuutoksille tarvitaan vähintään 12 kuukauden toteutusaika

Uudesta laskumääräyksestä johtuva laskujen sisällön muuttaminen aiheuttaa yhtiöille ja datahubille tietojärjestelmämuutoksia, joille on varattava riittävä siirtymäaika. Jo sähkömarkkinalain muuttamisen yhteydessä ET kommentoi, että yhtiöiden toteuttamille laskumuutoksille tulee varata vähintään 12 kuukauden siirtymäaika. Tämä tarve ei ole muuttunut ja vähimmäistoteutusaika teknisille muutoksille on välttämätöntä huomioida myös laskumääräyksien valmistelussa.

Lausuntopyyntön mukaan Energiaviraston tarkoitus on antaa uudet laskuvaatimukset kahdessa osassa. Nyt valmistelussa olevan määräyksen lisäksi Energiavirasto antaa vielä määräyksen loppuvuoden 2023 aikana. Tässä yhteydessä on tarkoitus ottaa huomioon muut mahdolliset laskuerittelyn muutostarpeet. Toimijoilla ei ole tällä hetkellä tietoa, mitä vaatimuksia tässä yhteydessä heille asetetaan.

Osa laissa vaadituista tiedoista on mahdollista antaa datahubin kautta. Esimerkiksi myyjä ja jakeluverkonhaltija voivat osoittaa datahubin tietojen luovuttajaksi koskien asiakkaan kulutuksen vertailua vastaavan loppukäyttäjryhmän keskimääräisen loppukäyttäjän kanssa. Tällaista toiminnallisuutta ei vielä ole datahubin asiakasportaalissa. Määräyksen valmistelussa on siis huomioitava myös datahubin kehittämiseen vaadittava aika.

Haluamme korostaa, että seuraavan mahdollisesti nykyistä yksityiskohtaisemman määräyksen sisältö tulee olla yhtiöiden ja datahubin käytettävissä vähintään vuotta ennen vaadittavien muutoksien käyttöönottoa. Seuraava määräysluonnos pitäisi olla osapuolien tiedossa sen lopullisessa muodossa mahdollisimman pikaisesti ja määräyksen voimaantuloa on siirrettävä vastaavasti niin, että huomioidaan vähintään 12 kuukauden toimeenpanoaika.

Esitämme siis uuden määräyksen erittäin pikaista valmistelua ja tämän määräyksen valmistelussa syntyneen viiveen huomioimista yhtiöille annettavassa valmistautumisaikataulussa. Tietojärjestelmämuutoksia ei voida suunnitella ja toteuttaa ennen kuin lopulliset vaatimukset ovat tiedossa. Emme myöskään näe kustannustehokkaaksi toteuttaa lyhyen aikavälin aikana useita laskumuutoksia.

Kaikki lainsäädännön laskua koskevat vaatimukset oltava selkeästi esitetty määräyksessä

ET:n näkemyksen mukaan lausuttavana oleva määräysluonnos ei sisällä kaikkia lainsäädännön mukaisia vaatimuksia laskujen sisällölle. Esimerkiksi sähkömarkkinalain 105 c - e §:ien vaatimuksista vain osa on mainittu määräyksessä, mutta vaatimuksia ei ole esitetty kattavasti.

ET:n näkemyksen mukaan nyt lausuttavana olevan laskumääräyksen tulee sisältää kaikki ne laskun sisältöä koskevat lakisääteiset vaatimukset, jotka pitää olla laskuilla viimeistään 1.6.2024.

Lainsäädännön vaatimukset ovat osin kovin tulkinnanvaraisia ja on epäselvää, mitä kaikilla vaatimuksilla tarkoitetaan. Sähkömarkkinalain mukaan Energiavirasto voi antaa tarkempia määräyksiä annettavien laskutus- ja vertailutietojen sekä muiden tietojen tietosisällöstä ja tietojen esitystavasta.

Energiaviraston määräyksen tulisi koota selkeäksi kokonaisuudeksi kaikki lainsäädännön vaatimukset ja antaa yksiselitteiset vaatimukset laskujen sisällöstä. On välttämätöntä, että lainsäädännön asettamat laskun sisältöä koskevat vaatimukset tulevat yksiselitteisesti täytetyksi noudattamalla tätä Energiaviraston määräystä ilman, että osaa vaatimuksista säädetään muualla.

Yksityiskohtaiset huomiot

Lisäksi haluamme tuoda esiin seuraavat yksityiskohtaiset kommentit.

4 § Laskun sisältö

Määräyksen 4 §:n 3 momentissa todetaan, että kuluttajille suunnatussa laskutuksessa on lisäksi vuosittain annettava tietoa kuluttajien käytettävissä olevista riitojenratkaisumenettelyistä. Sähkömarkkinalain 105 e §:n vaatimus riitojenratkaisumenettelyjen kertomisesta koskee kuitenkin kaikki loppukäyttäjät. Tämä ristiriita olisi korjattava.

Pykälän 6 momentissa sanotaan vain direktiivin sanamuodon toistaen, että laskulla on kerrottava, että sähkön tuotannon energialähteet ovat voineet hyötyä myös sellaisista kannustimista, joita ei ole rahoitettu laskuerittelyssä mainituilla maksuilla.

On epäselvää, mitä tällä tarkoitetaan ja miten tämä pitäisi toteuttaa. Sähkömarkkinalain norminantovaltuutuksen mukaisesti on välttämätöntä, että Energiaviraston määräyksessä annetaan riittävän tarkkoja vaatimuksia lainmukaisen ja tavoitellun toimeenpanon määrittelemiseksi. Sähkönmyyjät ja verkonhaltijat tarvitsevat tarkempaa, mielellään esimerkein täydennettyä, määrittelyä siitä, kuinka edellä mainittu tieto on laskulla esitettävä.

Sähkönmyyjillä ja verkonhaltijoilla ei ole käytettävissä yksityiskohtaista tietoa eri tuotannon energialähteiden mahdollisista kannustimista. Tietoa tuotannon kannusteista ei voida antaa sähköyhtiökohtaisesti, saati asiakkaan tuotekohtaisesti. Kyseessä täytyy olla kansallisesti yleinen kuvaus tuotannon kannustinjärjestelyistä. Tämän vuoksi on välttämätöntä, että määräyksessä annetaan nykyistä yksiselitteisempi kuvaus, miten tämä valtakunnallisesti yleinen tieto tulee esittää laskuilla niin, että myös asiakas ymmärtää, mistä on kyse.

Edellä kuvatusti tätä ja määräyksen muita pykäläiä pitää täydentää niin, että ne sisältävät kaikki lainsäädännössä vaadittavat minimitietovaatimukset.

8 § Laskutustietojen antamistiheys

Ehdotuksen 8 §:n 1 momentin mukaan, jos asiakkaalla on etäluettava mittari, tosiasialliseen kulutukseen perustuvat täsmälliset laskutustiedot on annettava asiakkaalle vähintään kerran kuukaudessa.

Ehdotamme laskutustiedot sanan tilalle selkeämpää termiä kulutustiedot. Laskutustiedot ei ole vakiintunut termi ja sillä helposti ymmärretään tarkoitettavan euromääräisiä laskurivitietoja (sisältäen kulutuksen ja kustannukset). Oletamme, että 8 §:n 1 momentissa viitataan kuitenkin sähkömarkkinadirektiivin liitteen 1 kohtaan 1.3 ja 4 sekä sähkömarkkinalain 105 d §:ään, joissa puhutaan vain kulutustiedoista.

Sähkömarkkinadirektiivin mukainen sähkömarkkinalaki ei edellytä kuukausittaista laskuttamista, vaan mahdollistaa enintään 3 kuukauden välein tapahtuvan laskutuksen. Näin olleen kaikille asiakkaille ei muodostu kuukausittaisia laskurivitietoja, eikä näiden esittäminen edes sähköisesti ole mahdollista ilman merkittävää järjestelmäkehitystä.

Pykälän toisessa momentissa sanotaan, että tiedot voi asettaa asiakkaan saataville datahubissa. Datahubissa ei ole tällä hetkellä saatavissa kattavasti laskurivitietoja, eikä niiden esittäminen asiakasportaalissa ole mahdollista. Vaatimus edellyttäisi datahubin ja sen asiakasportaalin kehittämistä.

Pidämmekin selvänä, että määräyksen tässä pykälässä tarkoitetaan nimenomaan sähkömarkkinadirektiivin liitteen 1 kohtien 1.3 ja 4 sekä sähkömarkkinalain 105 d §:n mukaisesti kulutustietoja, ei kustannuksia sisältäviä laskutustietoja. Jos määräyksessä kuitenkin tarkoitetaan, että kulutustietojen lisäksi pitäisi kuukausittain, asiakkaan laskutusrytmistä poiketen, esittää asiakkaan euromääräisiä laskurivitietoja (sisältäen kulutus ja kustannukset), määräys laajentaa tarpeettomalla tavalla direktiivin ja sähkömarkkinalain vaatimuksia, eikä ET:n näkemyksen mukaan ole sähkömarkkinalain norminantovaltuuden mukaista. Tällaisen järjestelyn toteuttaminen on monimutkaista ja lisää toimijoiden, ja viime kädessä asiakkaiden maksamia, kustannuksia tarpeettomasti.

Määräyksessä on lisäksi huomioitava, että sähkömarkkinalainsäädäntö mahdollistaa tietyin edellytyksin arvioitujen mittaus- ja kulutustietojen käyttämisen laskutuksessa. Myös laskumääräyksen tulee tämä mahdollistaa, ja täsmällisten kulutustietojen tulee voida sisältää nykykäytännön mukaisesti myös puuttuvia tai arvioituja mittausarvoja, jos mitattujen tietojen saaminen ei ole teknisistä syistä ollut mahdollista.

9 § Aiempaa kulutusta koskevien täydentävien tietojen saatavuus

Määräyksen 9 §:n 1 momentissa veloitetaan verkonhaltijat antamaan loppukäyttäjille tietoja asiakkaan aiemmista mittaus- ja kulutustiedoista. Tietojen on vastattava aikavälejä, joiden osalta säännöllisin välein annettavat laskutustiedot on tuotettu.

Tyypillisesti nämä yksityiskohtaiset tiedot asetetaan asiakkaan saataville joko verkonhaltijan omassa raportointipalvelussa tai datahubin asiakasportaalissa. Nämä palvelut mahdollistavat, että asiakas voi laskea tunti- tai varttiarvoista kumuloituja arvoja haluamallaan aikaväleillä. Määräyksessä on selkeästi sanottava, täyttääkö tämä edellä mainitun määräyksen vaatimuksen laskutusaikavälien mukaisesta esittämisestä. Jotta toteutuksesta saadaan teknisesti toimiva ja asiakasystävällinen, ei voida edellyttää, että raportointipalveluiden pitää esittää tietoja valmiiksi laskutusrytmin mukaisesti laskettuna, vaan pitää olla riittävää, että asiakas itse saa laskea ne haluamallaan aikaväleillä.

Edellä mainitulla toiminnallisuudella voidaan toteuttaa myös pykälän 2 momentin vaatimukset tietojen antamisesta käyttöajan mukaan kultakin päivältä, viikolta, kuukaudelta ja vuodelta.

Yhteenveto

Yhteenvetona toteamme, että on välttämätöntä saada sähkön myyntiä ja sähkön jakelua koskevien laskujen erittelystä annettu Energiaviraston määräys voimaan ensi tilassa ja sen pitää sisältää kattavasti kaikki lainsäädännön vaatimukset selkeästi ja yksiselitteisellä tavalla niin, että niiden pohjalta on selkeä määritellä käytännön toteutus sekä myyjien ja verkonhaltijoiden järjestelmiin että datahubiin. Nähdäksemme ehdotettu kaksivaiheinen määräyksen antoprosessi hankaloittaa muutoksien toteutusta ja heikentää toteutuksen kustannustehokkuutta.

Lisätiedot: johtava asiantuntija Riina Heinimäki: puh. 050 381 6131 tai riina.heinimaki@energia.fi.